

3^η εβδομάδα

Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις (Ι.α.): Η πολιτική της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Έννοιες-κλειδιά:

Τρομοκρατία	Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας	Ριζοσπαστικοποίηση
-------------	--------------------------------	--------------------

Μελέτη

ΟΡΦΑΝΟΣ, Τρομοκρατία – Άρθρο 187^A ΠΚ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2022, σελ. 32-42

I. Το άρθρο 83 ΣΛΕΕ

Η Ε.Ε. λαμβάνει μέτρα για την χάραξη κοινής πολιτικής καταπολέμησης του εγκλήματος, ιδίως της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος, της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο, της διαφθοράς κ.ο.κ., πρωτίστως ζητώντας από τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν πολιτικές καταπολέμησης αυτών των μορφών εγκληματικότητας. Προκειμένου δε οι πολιτικές αυτές να είναι αποτελεσματικές σε επίπεδο Ε.Ε., πρέπει – εφαρμοζόμενες στα κράτη μέλη – να συγκλίνουν μεταξύ τους κατά τρόπον ώστε να διευκολύνεται και η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σε ποινικές υποθέσεις. Για τον λόγο αυτό η Ε.Ε. εκδίδει **Οδηγίες**, με τις οποίες θέτει τα ελάχιστα όρια της ποινικής αντιμετώπισης (ποινικοποίησης), και καλεί τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν τις οδηγίες αυτές στην εσωτερική έννομη τάξη τους.

Άρθρο 83 ΣΛΕΕ:

«1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία μέσω οδηγιών, μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαίτερας σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει ιδίως

από τη φύση ή τις επιπτώσεις των αδικημάτων αυτών ή λόγω ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση.

Οι εν λόγω τομείς εγκληματικότητας είναι οι εξής: τρομοκρατία, εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, παράνομη εμπορία ναρκωτικών, παράνομη εμπορία όπλων, ζέπλυμα χρήματος, διαφθορά, παραχάραξη μέσων πληρωμής, εγκληματικότητα στον χώρο της πληροφορικής και οργανωμένο έγκλημα.

Ανάλογα με την εξέλιξη της εγκληματικότητας, το Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει αποφάσεις που προσδιορίζουν και άλλους τομείς εγκληματικότητας, οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια της παρούσας παραγράφου. Αποφασίζει ομόφωνα μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2. Όταν η προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα του ποινικού δικαίου είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικής της Ένωσης σε τομέα στον οποίο εφαρμόζονται μέτρα εναρμόνισης, οδηγίες μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστους κανόνες σχετικούς με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον εν λόγω τομέα. Οι εν λόγω οδηγίες εκδίδονται με συνήθη ή με ειδική νομοθετική διαδικασία, ίδια με εκείνη που ακολουθήθηκε κατά τη θέσπιση των εν λόγω μέτρων εναρμόνισης, με την επιφύλαξη του άρθρου 76.....»

II. Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Ιδίως μετά την 11^η Σεπτεμβρίου 2001, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας αποτελεί διεθνώς ύψιστη προτεραιότητα στο πεδίο της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις των τελευταίων ετών εντός του χώρου της Ε.Ε. έχουν ενισχύσει ακόμα περισσότερο τις προσπάθειες της Ε.Ε. να καταπολεμήσει αποτελεσματικά την τρομοκρατία, χωρίς όμως να υπονομεύσει το κράτος δικαίου, τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την ελευθερία του λόγου.

II.1. Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ε.Ε. αναπτύσσει τη στρατηγική της σε τέσσερις πυλώνες:

- πρόληψη (ανάσχεση χρηματοδοτικών ροών, ενίσχυση συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών με χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, εντοπισμό και αποτροπή ριζοσπαστικοποίησης και στρατολόγησης νέων μαχητών κ.λπ.)
- προστασία των πολιτών της Ε.Ε. (ενισχυμένοι έλεγχοι στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε., προστασία υποδομών ζωτικής σημασίας και άλλων πιθανών στόχων κ.λπ.)
- καταδίωξη των τρομοκρατών και ποινική τιμωρία τους (ενίσχυση της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας για τον εντοπισμό των τρομοκρατών και των χρηματοδοτών τους κ.λπ.)
- αντίδραση για τη διαχείριση των τρομοκρατικών ενεργειών και την άμβλυνση των συνεπειών αυτών (συντονισμός σε καταστάσεις κρίσης και αναθεώρηση μηχανισμού πολιτικής προστασίας, παροχή βοήθειας στα θύματα τρομοκρατικών ενεργειών κ.λπ.)

Π.2. Η Οδηγία 2017/541/ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας

Η Οδηγία 2017/541/ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας αντικατέστησε τις αποφάσεις-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ και 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία αναφορικά με τα τρομοκρατικά εγκλήματα.

Στην Οδηγία 2017/541 περιγράφονται οι υποχρεώσεις που πρέπει να αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη για την **ποινική αντιμετώπιση της τρομοκρατίας**.

Επίσης, στο άρθρο 2 στοιχ. 3 της Οδηγίας δίνεται ο **ορισμός** της τρομοκρατικής ομάδας: «μια δομημένη ομάδα με περισσότερα από δύο πρόσωπα, η οποία συγκροτείται για μακροχρόνια περίοδο και ενεργεί συντονισμένα με σκοπό την τέλεση τρομοκρατικών εγκλημάτων· ως «δομημένη ομάδα» νοείται η ομάδα που δεν συγκροτήθηκε περιστασιακά για την άμεση τέλεση εγκλήματος και που δεν χρειάζεται να έχει τυπικά καθορισμένους ρόλους για τα μέλη της, συνέχεια της δράσης των μελών της ή αναπτυγμένη δομή.»

Στο άρθρο 3 παρατίθεται ένα ευρύ φάσμα πράξεων που θεωρούνται τρομοκρατικές, οι οποίες τελούνται με σκοπό, όπως αναφέρεται στην 2^η παράγραφο του άρθρου 3: «α) να εκφοβιστεί σοβαρά ένας πληθυσμός β) να εξαναγκαστούν αθέμιτα κυβέρνηση ή διεθνής οργανισμός να εκτελέσουν ή να παραλείψουν οποιαδήποτε πράξη γ) να αποσταθεροποιηθούν σοβαρά ή να καταστραφούν οι θεμελιώδεις πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού.». Αυτά τα χαρακτηριστικά της τρομοκρατικής πράξης, όπως αναφέρονται στην Οδηγία, αποτελούν την ειδοποιό διαφορά της τρομοκρατικής πράξης από την κοινή εγκληματική πράξη.

Πέραν όμως των κύριων τρομοκρατικών πράξεων που αναφέρονται στο άρθρο 3 της Οδηγίας, το αξιόποino των τρομοκρατικών ενεργειών διευρύνεται σημαντικά, καθώς η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να τιμωρούν ποινικά και ορισμένα εγκλήματα που σχετίζονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες χωρίς να αποτελούν τις κύριες τρομοκρατικές πράξεις (άρθρα 4-12). Πρόκειται για **προπαρασκευαστικές ενέργειες** για την τέλεση κάποιας τρομοκρατικής ενέργειας όπως η δημόσια υποκίνηση σε τέλεση τρομοκρατικού εγκλήματος, η στρατολόγηση τρομοκρατών, η παροχή και η παρακολούθηση εκπαίδευσης για τέλεση τρομοκρατικών πράξεων, η διενέργεια και η διευκόλυνση ταξιδιών με σκοπό την τρομοκρατία, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενώ τιμωρούνται αντίστοιχα και όλες οι πράξεις συμμετοχής σε τρομοκρατικές ενέργειες ή υποκίνησης αυτών (άρθρο 14).

Επίσης, η Οδηγία περιλαμβάνει μία σειρά από διατάξεις για **την προστασία, τη στήριξη και τα δικαιώματα των θυμάτων** τρομοκρατικών ενεργειών (άρθρα 24-26).

II.3. Ο Κανονισμός 2021/784 σχετικά με την πρόληψη της διάδοσης τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο

Τον Απρίλιο του 2021 εκδόθηκε ο Κανονισμός 2021/784, που δίνει την εξουσία στις αρμόδιες εθνικές αρχές των κρατών μελών να εκδίδουν εντολές αφαίρεσης περιεχομένου προς τους παρόχους υπηρεσιών, ζητώντας τους να αφαιρούν τρομοκρατικό περιεχόμενο ή να απενεργοποιούν την πρόσβαση σε αυτό εντός μίας ώρας.

Π.4. Η Οδηγία 2016/681/ΕΕ σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων

Αντικείμενο της Οδηγίας είναι η διαβίβαση και η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που παρέχουν οι επιβάτες αεροπορικών μεταφορών

Π.5. Η συνεργασία της Ε.Ε. με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς σε θέματα τρομοκρατίας

Με στόχο την πρόληψη και την καταστολή τρομοκρατικών ενεργειών μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών, η Ε.Ε. συνεργάζεται και με τρίτες χώρες, π.χ. Η.Π.Α., Βόρεια Αφρική, Μέση Ανατολή κ.λπ., πρωτίστως σε επίπεδο πολιτικού διαλόγου και ανταλλαγής πληροφοριών. Ιδίως η συνεργασία με τις Η.Π.Α. είναι τεράστιας σημασίας και προς τον σκοπό αυτό έχουν συναφθεί με τις Η.Π.Α. συμφωνίες για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, την αμοιβαία δικαστική συνδρομή και την έκδοση.

Η Ε.Ε. συνεργάζεται επίσης με διεθνείς οργανισμούς, π.χ. τον ΟΗΕ και το Συμβούλιο Ασφαλείας, το Συμβούλιο της Ευρώπης κ.λπ., προκειμένου η πολιτική καταπολέμησης της τρομοκρατίας να αποτυπώνεται σε διεθνή κείμενα. Ιδίως οι Οδηγίες και οι Αποφάσεις-πλαίσιο της Ε.Ε. συμπληρώνονται από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 2005 για την πρόληψη της τρομοκρατίας και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής, που έχει κυρώσει η Ε.Ε. κατόπιν της Απόφασης 2018/889/ΕΕ.

Ασκήσεις αυτό-αξιολόγησης

3.1 Σε ποιες ενέργειες έχει προβεί τις τελευταίες δεκαετίες η Ε.Ε. διά των οργάνων της στο πλαίσιο καταπολέμησης της τρομοκρατίας; (Μέχρι 150 λέξεις, 15 λεπτά)

3.2 Αφού μελετήσετε προσεκτικά το Προοίμιο της Οδηγίας 2007/541/ΕΕ, απαντήστε αν κατά την κρίση σας η Ε.Ε. μεριμνά για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον αγώνα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. (Μέχρι 150 λέξεις, 15 λεπτά)